

**ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ
імені ІВАНА БОБЕРСЬКОГО
КАФЕДРА ТЕРАПІЇ ТА РЕАБІЛІТАЦІЇ
СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

«Фізична терапія при неспецифічному больовому синдромі»

Назва курсу	Фізична терапія при неспецифічному больовому синдромі
Адреса викладання курсу	ЛДУФК імені Івана Боберського, вул. Черемшини, 17
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	факультет фізичної терапії та ерготерапії, кафедра фізичної терапії та ерготерапії
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	22 – охорона здоров'я, спеціальність 227 – фізична терапія, ерготерапія
Освітня програма	Фізична терапія, ерготерапія
Кількість кредитів	3 кредити - 90 год., із них 30 аудиторних: 10 годин лекцій, 20 години практичних занять і 60 години самостійної роботи
Формат курсу	Очний
Рік підготовки	- 5, семестр - 2
Компонент освітньої програми	За вибором
Дні занять	відповідно до графіку навчального процесу
Консультації	в день проведення лекцій/практичних занять (за попередньою домовленістю)
Мова викладання	Українська
Форма контролю	Залік
Викладачі курсу	Доц. к. наук фіз. вих. та с. Крук Б.Р.
Контактна інформація викладачів	"kafedra FTiE" kafedraftie@gmail.com тел. сл.: (032)276-89-85; (032)261-19-37
Сторінка курсу	

Опис дисципліни

Навчальний курс «Фізична терапія при неспецифічному больовому синдромі» передбачає формування у студентів глибоких знань про біль, проблема якого є дуже актуальною у всіх сферах діяльності медиків, фізичних терапевтів та ерготерапевтів; розуміння фізіологічних та патофізіологічних механізмів болю; вміння оцінити ступінь больових відчуттів пацієнта на основі сучасних тестів та шкал з метою формулювання реабілітаційного діагнозу за МКФ і можливого знечуження чи послаблення засобами фізичної терапії та ерготерапії; застосовувати методи фізичної терапії на засадах доказової медицини; вміння передбачити ефект від реабілітаційного втручання та оцінити його. Обсяг дисципліни – 3 кредити ЄКТС, підсумовується заліком

Курс «Фізична терапія при неспецифічному больовому синдром» розроблено з урахуванням вимог до змісту підготовки і фахівців галузі охорона здоров'я-227 спеціальності *фізична терапія-227.1, ерготерапія-227.2.*

1.1. **Мета курсу** – сформувати у майбутніх фахівців у галузі охорони здоров'я загальні та фахові компетентності, визначені у освітньо-професійній програмі для розуміння клінічного діагнозу, надання студентам теоретичних знань та формування практичних вмінь з застосування методів діагностики та фізичної терапії при больових синдромах.

1.2.1. **Завдання курсу** – Засвоїти сучасні теоретичні уявлення про виникнення та розвиток болю; засвоїти принципи сучасної класифікації болю; засвоїти принципи діагностики болю; на прикладі болю в нижній частині спини оволодіти практичними навичками фізіотерапевтичного менеджменту болю.

Об'єкт дослідження – фізична терапія при неспецифічному больовому синдромі.

Навчальний контент

Назви змістових тем	Розподіл годин				Результати навчання. Знати:
	разом	л.	пр	с.р.	
Тема № 1. Сучасні уявлення про біль. Класифікація болю.	12	1	2	8	☐ історію розвитку сучасних уявлень про біль. ☐ сучасне визначення болю. ☐ принципи класифікації болю ☐ епідеміологію болю
Тема № 2. Больовий синдром як міждисциплінарна проблема. Діагностика болю.	16	1	4	10	☐ основні поняття та терміни в клініці болю ☐ больові синдроми ☐ клінічна діагностика болю ☐ шкали оцінки болю ☐ оцінка болю за МКФ
Тема № 3. Хронічний неспецифічний больовий синдром (ХНБС), патофізіологія виникнення	16	2	4	12	☐ Визначення та загальна характеристика ХНБС. ☐ Фізіологія і патофізіологія болю; ноцицептивна, антиноцицептивна система. ☐ Патофізіологія невропатичного і психогенного болю. ☐ ХНБС як модель больового синдрому змішаного генезу.
Тема № 4. Фізичний Менеджмент гострого та підгострого болю	12	1	2	8	☐ Ознаки гострого та підгострого болю ☐ Ідентифікація анатомічної структури, яка є джерелом ноцицепції ☐ Визначення інтенсивності болю та функціонального стану пацієнта

					☐ Навчання пацієнта
Тема № 5. Фізичний менеджмент хронічного болю	16	1	4	12	☐ Категорій хронічного болю за МКХ 11 ☐ Біопсихосоціальний підхід до менеджменту хронічного болю ☐ Мультидисциплінарний підхід до менеджменту хронічного болю ☐ Навчання пацієнта
Тема № 6. Фізичний менеджмент болю при міофасциальному синдромі	10	2	2	6	☐ Клінічні прояви міофасциального больового синдрому (МФБС) ☐ Діагностика МФБС ☐ Визначення інтенсивності болю та функціонального стану пацієнта ☐ Фізичний менеджмент при МФБС ☐ Навчання пацієнта
Тема № 7. Фізичний менеджмент болю при фіброміалгії	8	2	2	4	☐ Сучасні уявлення про фіброміалгію ☐ Діагностика фіброміалгії ☐ Визначення інтенсивності болю та функціонального стану пацієнта ☐ Фізичний менеджмент при фіброміалгії ☐ Навчання пацієнта
Усього:	90	10	20	60	

Очікувані результати навчання

Після завершення цього курсу студент буде **вміти**:

Після завершення цього курсу студент буде вміти :	Компетентності
<p>-проводити діагностику і реабілітаційне обстеження пацієнтів літнього та старечого віку;</p> <p>- передбачати можливий розвиток ускладнень та вміти надавати невідкладну допомогу;</p> <p>-Здійснювати спостереження і моніторити стан окремих органів і систем, а також здоров'я загалом у осіб літнього та старечого віку;</p> <p>-аналізувати стан здоров'я у осіб літнього та старечого віку, особливості стану його функціональних систем, розуміти клінічний діагноз з метою побудови індивідуальної програми реабілітаційного втручання;</p> <p>- вміти трактувати патологічні процеси та порушення і обґрунтувати застосування для їх корекції придатних засобів фізичної терапії;</p> <p>- передбачити ефект від реабілітаційного втручання та оцінити його</p>	<p>ІК. Здатність вирішувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, пов'язані з фізичною терапією та ерготерапією, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, із застосуванням положень, теорій та методів медико-біологічних, соціальних, психолого-педагогічних наук.</p> <p>ЗК1. Здатність до аналізу медичних, соціальних та особистісних проблем на основі біопсихосоціальної моделі обмежень життєдіяльності (МКФ).</p> <p>ЗК2. Здатність виявляти, формулювати і вирішувати проблеми пацієнта/клієнта, застосовуючи у практичній діяльності базові знання, клінічне та рефлексивне мислення.</p> <p>ЗК3. Здатність оцінювати, критично обговорювати та застосовувати результати наукових досліджень у практичній діяльності.</p> <p>ЗК7. Здатність ефективно працювати у складі мультидисциплінарної команди.</p> <p>ЗК9. Здатність адаптуватися та знаходити оптимальне рішення у нових ситуаціях, співпрацюючи з пацієнтом/клієнтом і членами мультидисциплінарної команди</p> <p>СК 01. Здатність пояснити пацієнтам, клієнтам, родинам, членам міждисциплінарної команди, іншим медичним працівникам потребу у заходах фізичної терапії, ерготерапії, принципи їх використання і зв'язок з охороною здоров'я.</p> <p>СК 02. Здатність аналізувати будову, нормальний та індивідуальний розвиток людського організму та його рухові функції.</p> <p>СК 03. Здатність трактувати патологічні процеси та порушення і застосовувати для їх корекції придатні засоби фізичної терапії, ерготерапії.</p> <p>СК 05. Здатність провадити безпечну для пацієнта/клієнта та практикуючого фахівця</p>

	<p>практичну діяльність з фізичної терапії, ерготерапії у травматології та ортопедії, неврології та нейрохірургії, кардіології та пульмонології, а також інших областях медицини.</p> <p>СК 06. Здатність виконувати базові компоненти обстеження у фізичній терапії та/або ерготерапії: спостереження, опитування, вимірювання та тестування, документувати їх результат и (додаток 3).</p> <p>СК 07. Здатність допомогти пацієнту/клієнту зрозуміти власні потреби, обговорювати та пояснювати зміст і необхідність виконання програми фізичної терапії та ерготерапії.</p> <p>СК 08. Здатність ефективно реалізовувати програму фізичної терапії та/або ерготерапії.</p> <p>СК 09. Здатність забезпечувати відповідність заходів фізичної терапії та/або ерготерапії функціональним можливостям та потребам пацієнта/клієнта.</p> <p>СК 10. Здатність проводити оперативний, поточний та етапний контроль стану пацієнта/клієнта відповідними засобами й методами (додаток 3) та документувати отримані результати.</p> <p>СК 12. Здатність надавати долікарську допомогу під час виникнення невідкладних станів.</p> <p>СК 13. Здатність навчати пацієнта/опікунів самообслуговуванню/догляду, профілактиці захворювань, травм, ускладнень та неповносправності, здоровому способу життя.</p>
--	---

Пререквізити

Для вивчення курсу студенти потребують базових знань з анатомії, фізіології, патологічної анатомії, патологічної фізіології, основи медичних знань, пропедевтики; успішного опанування такими навчальними дисциплінами: «Внутрішні та хірургічні хвороби (за профілем спрямування)», «Методика і техніка класичного та лікувального масажу», «Обстеження та методи оцінки опорно-рухового апарату», «Терапевтичні вправи», «Фізична реабілітація в неврології», «Клінічний і реабілітаційний менеджмент при порушеннях опорно-рухового апарату», «Травматологія та ортопедія».

Навчальні методи та техніки

Під час викладання курсу будуть використовуватися лекції, презентації (ілюстрація, демонстрація), розповіді, пояснення, розв'язування ситуаційних задач, дискусія, колаборативне навчання, практико-орієнтоване навчання.

Необхідне обладнання

Персональний комп'ютер, загальноживані комп'ютерні програми і операційні системи, проектор, простір реабілітаційних та геріатричних відділень та кабінетів.

Політика оцінювання

Політика щодо відвідування:

- відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали;

- за наявності об'єктивних причин (напр.: хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування тощо) навчання може відбуватись в онлайн формі за погодженням із керівником курсу.

Політика щодо академічної доброчесності:

- списування під час контрольних робіт і складання заліків, іспитів та інших контрольних форм перевірки заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів);

- мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час підготовки практичних завдань в процесі заняття.

Умови допуску до підсумкового контролю:

- відвідування (або відпрацювання) усіх занять;

- відвідування баз ознайомчої практики;

- наявність конспекту лекції чи самопідготовки;

- активна участь у практичних заняттях (відповіді на запитання, доповнення);

- вчасне виконання домашніх завдань з самостійної роботи;

- складання підсумкових тестів за змістовним модулем.

Умови щодо дедлайнів та перескладання:

- роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів);

- перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (напр.: участь у змаганнях, конференціях тощо) і оцінюється без зниження оцінки.

Критерії оцінювання

Оцінювання курсу проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за наступним співвідношенням: 50 балів за здачу змістових модулів, 50 балів нараховуються за здачу заліку у письмовій формі.

Складання 2-ох модулів проходить у формі письмових тестів. Залікові тести складаються з 25 запитань, правильна відповідь оцінюється в 1 бал.

Оцінка заліку проводиться за 50 бальною шкалою у формі складання письмового тесту. Тести складаються з 50 запитань, правильна відповідь оцінюється в 1 бал.

Оцінювання

ВИДИ РОБОТИ	Оцінювання курсу		
	Успішність (Максимальна кількість балів за модуль)	Бали (Максимальна кількість балів за письмовий іспит)	Бали (Максимальна кількість балів за проходження курсу)
Модуль 1	25	50	100
Модуль 2	25		
Всього	50	50	

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою для екзамену
90 – 100	A	відмінно
82-89	B	добре
75-81	C	
68-74	D	задовільно
61-67	E	
35-60	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Іспит студент отримує на підставі результатів виконання ним усіх видів робіт на практичних заняттях та контрольних замірів протягом семестру.

Рекомендована література

Основна:

- 1) Дельва Ю.В., Яцишин Р.І., Сандурська Я.В., Олійник О.І. Фіброміалгії – сучасні уявлення, клініка, лікування. Галицький лікарський вісник, 2012, Т. 19, № 4. С. 147 – 149.
- 2) Осіпов В.М. До питань фізичної реабілітації при міофасціальному больовому синдромі. // Збірник наукових праць «Молода спортивна наука України», випуск 11, - Львів: НФВ «Українські технології», 2007. – С.107.8
- 3) Осіпов В.М. Мануальний масаж як засіб фізичної реабілітації при міофасціальному больовому синдромі. // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: Наукова монографія 15. за ред. проф. Єрмакова С.С. – Харків: ХДАДМ, 2007. - № 6. – С. 214–215.
- 4) Осіпов В.М. Якість життя хворих з міофасціальним больовим синдромом. // Вісник Прикарпатського університету. Серія: Фізична культура. 2008. Вип. VI, - Івано-Франківськ: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2008. – С. 27–32.
- 5) Поворознюк В. В., Шинкаренко Т. Є. Сучасний погляд на діагностику болю в нижній частині спини. Проблеми остеології. – 2017. – Т.20, № 1. – С. 31-43.

- 6) Осіпов В.М. Особливості функціонального стану опорно-рухового апарату пацієнтів з міофасціальним больовим синдромом. // Молода спортивна наука України: Зб. наук. праць з галузі фізичної культури та спорту. Вип. 12: У 4-х т. – Львів: НФВ «Українські технології», 2008. – Т.3. С. 167–172.
- 7) Діагностичний алгоритм вертеброгенного больового синдрому попереково-крижового відділу хребта / В. М. Цвіговський, В. С. Есипенко, О. О. Цвіговська та ін. // Вісник морської медицини. – 2011. – № 2. – С. 212–213. <https://repo.odmu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/6322>
- 8) **Пшик С. С. Міофасціальний больовий синдром - деякі аспекти діагностики та лікування / С. С. Пшик, Н. Л. Боженко, Р. С. Пшик, І. М. Боженко // Львівський клінічний вісник. - 2013. - № 3. - С. 52-56. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/lkv_2013_3_12**

Додаткова:

- 9) Джус М.Б. Фіброміалгія – міф чи реальність //Український медичн. вісник/Therapia. -2010 .-№ 6.- с.10 -14.
- 10) Хоменко В.М.,Станіславчук М.А. Спектр і частота функціональних розладів у хворих на фіброміалгію. Укр.. ревматол. журнал .- 2006 .- № 4с. 41-44.
- 11) І., О.О. Мисаковець. // Експериментальна та клінічна фізіологія і біхімія. 2013. – № 3. – С. 77 – 84. – Режим доступу: <http://ecpb.org.ua/pdf/63/3/63.03.077.pdf>.
- 12) Поник Р.М. Захворюваність та особливості реабілітації хворих на ревматоїдний артрит в умовах сьогодення / Р.М. Поник, З.І. Коритко // Здобутки клінічної та експериментальної медицини, 2019.- №3.- С. 183- 187.– *Режим доступу:* <https://doi.org/10.11603/1811-2471.2019.v.i3.10504> .
- 13) Allegri M., Montella S., Salici F. et al. Mechanisms of low back pain: a guide for diagnosis and therapy [version 2; referees: 3approved] // F1000Research 2016, 5 (F1000 Faculty Rev):1530 (doi: 10.12688/f1000research.8105.2).
- 14) Andersson G. B. J. The epidemiology of spinal disorders. In: Frymoyer J.W., editor. The adult spine: principles and practice. New York: Raven Press, Ltd.; 1991. – P. 107-146.
- 15) Baron R., Binder A., Attal N. et al. Neuropathic low back pain in clinical practice // Eur J Pain. – 2016. – 20(6). P. – 861-873.10
- 16) Bennett M.I., Attal N., Backonja M.M. et al. Using screening tools to identify neuropathic pain // Pain. –2007. – 127. – P. 199-203.
- 17) Breivik H., Borchgrevink C., Allen S.M. et al. Assessment of pain / Br. J. Anaesth. – 2008. – 101 (1). – P. 17-24. 17. Chou R., Qaseem A., Snow V.,
- 18) Casey D. et al. Diagnosis and treatment of low back pain: a joint clinical practice guideline from the American college of physicians and the American pain society // Ann Intern Med. – 2007. – 147. P. – 478–491.
- 19) Cruccu G, Truini A. Tools for Assessing Neuropathic Pain // PLoS Med. – 2009. – 6(4): e1000045.
- 20) Cruccu G., Sommer C., Anand P., Attal N., Baron R. et al. EFNS guidelines on neuropathic pain assessment //Eur J Neurol. – 2010. – 17. P. 1010-1018.
- 21) Cunningham L.S., Kelsey J.L. Epidemiology of musculoskeletal impairments and associated disability // Am J Public Health. – 1984. – Vol. 74. P. 574-579.

- 22) Delitto A., George S.Z., Van Dillen L.R. et al. Low Back Pain // J Orthop Sports Phys Ther. – 2012. – 42(4). – P. 1-57.
- 23) Evidence-informed primary care management of low back pain. Clinical practice guideline // Available online: <http://www.topalbertadoctors.org/download/1885/LBPguideline>.
- 24) Freynhagen R., Baron R. The evaluation of neuropathic components in low back pain // Curr Pain Headache Rep. – 2009. –13(3). P. – 185-90.
- 25) Наапрдд М., Attal N., Backonja M., Baron R. Et al. NeuPSIG guidelines on neuropathic pain assessment // Pain. – 2011. – 152(1). P. 14-27.
- 26) Hall H. Effective spine triage: patterns of pain //The Ochsner Journal. – 2014. 14. P. 88-95.
- 27) Kaplan W., Wirtz V. J., Mantel-Teeuwisse A. et al. Priority medicines for Europe and the World: 2013 update. World Health Organization; Geneva, Switzerland. Available from: http://www.who.int/medicines/areas/priority_medicines/MasterDocJune28_FI_NAL_Web.pdf
- 28) Mehra M., Hill K., Nicholl D., Schadrack J. The burden of chronic low back pain with and without a neuropathic component: a healthcare resource use and cost analysis // J Med Econ. – 2011. – 15(2). P. – 245-252.
- 29) Treede R. D. Neuropathic pain: redefinition and a grading system for clinical and research purposes / Treede R. D., Jensen T. S [et al.] // Neurology. – 2008. 70 (18). P. 1630-1635.
- 30) Van Tulder M., Becker A., Bekkering T. et al. Chapter 3 European guidelines for the management of acute nonspecific low back pain in primary care // Eur. Spine J. – 2006. – Vol. 15. – Suppl. 2. – P. 169–191.
- 31) Dzis I. Prediction of survival in non-Hodgkin lymphoma based on markers of systemic inflammation, anemia, hypercoagulability, dyslipidemia and Eastern Cooperative Oncology Group performance status / I. Dzis, O. Tomashevska,
- 32) Ye. Dzis, Z. Korytko // Acta Haematologica Polonica, 2020; Volume 51, Issue 1, Pages 34–41, ISSN (Online) 2300-7117, DOI: [https://doi.org/10.2478/ahp-2020-](https://doi.org/10.2478/ahp-2020-33)
- 33) 0008.